# PEAKONTROLÖRI OTSUS

Peakontrolöri 24.12.2001 otsus nr 13-5/52

## Piimalehma toetuseks ettenähtud raha mittesihipärase kasutamise ärahoidmiseks vajalike meetmete olemasolu ja nende järgimine

## Sisukord


1. SISSEJUHATUS ..... 4
   1.1 LÜHIÜLEVAADE AUDITEERITUD TEEMAST ..... 4
   1.2 AUDITI TEOSTUS ..... 5
2. PIIMALEHMA KASVATAMISE TOETUSE TAOTLEMINE JA MENETLEMINE PRIA-S ..... 6
   2.1 TOETUSE MENETLEMISE REGULATSIOON ..... 6
   2.2 TOETUSE MENETLEMISE KORRALDUS ..... 6
   2.3 KONTROLL TOETUSE MAKSMISE ÜLE ..... 7
   2.4 SANKTSIOONID ..... 9
   2.5 AVALIKUSTAMINE ..... 9
3. TOETUSE MAKSMISEL TUVASTATUD ASJAOLUD ..... 10
   3.1 JÕUDLUSKONTROLLI KESKUSE ANDMED ..... 10
   3.2 PÕLLUMAJANDUSLOOMADE REGISTRI ANDMED ..... 10
   3.3 MAKSUAMETIS ANDMED ..... 11
   3.4 TOETUSE MAKSMISE OTSUSTAMINE KOMISJONIS ..... 11
4. PRIA ARVAMUS KONTROLLIAKTI KOHTA ..... 12
5. RIIGIKONTROLLI SEISUKOHT PRIA ARVAMUSE KOHTA ..... 13
6. ETTEPANEKUD ..... 14

# Ülevaade auditi tulemustest

Riigikontrolli poolt läbiviidud auditi käigus hinnati riigieelarvest piimalehma kasvatamise toetuseks eraldatud raha kasutamise riske ja nende ärahoidmiseks vajalike meetmete olemasolu ja toimimist.

Sellise teema valikuks oli mitu põhjust. Esiteks puudutab audit märkimisväärseid rahavooge: 2001. aastal maksti piimalehma toetust 110 mln kr. Teiseks on toetus väärkasutuste osas riskitundlik, kuna toetuse otsustajad tuginevad andmetele, mis saadakse peamiselt asjast huvitatud poolelt, s.o põllumajandustootjalt.

Auditi eesmärgist lähtuvalt analüüsiti  toetuse maksmise reguleeritust ja kontrollide rakendamist, mis on põhiinstrumentideks raha sihipärase kasutamise tagamisel.

Auditi tulemustele tuginedes on võimalik täiustada meetmeid toetuse väärkasutuste vältimiseks.

Auditeerijad leiavad, et Põllumajandusministeerium ja Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi PRIA) toetuse maksmise korraldajaasutusena on rahuldavalt rakendanud meetmeid, mis aitavad vältida piimalehma toetuse mittesihipärast kasutamist.

Tegevused piimalehma kasvatamise toetuse kavandamisel, saajate ringi määratlemisel ja selle suuruse otsustamisel on regulatsioonides piisavalt avatud.

Toetuse saamiseks esitatud taotluste andmete kontrolli protsessi erinevad etapid seonduvad hästi omavahel ja võimaldavad ametil sisemiste kontrollimeetmetega avastada puudusi toetuse maksmisel. Toetuse kohta kogutud info täpsuse ja tõesuse kontrollimiseks on PRIA-s kasutusel mitmeid mooduseid, mis võimaldavad sooritada võrdlusi nii enda andmebaasis olevate andmetega kui ka selle informatsiooniga, mida saadakse väljastpoolt.

Küllaldast tähelepanu pööravad nii ministeerium kui ka PRIA toetuse avalikustamisele. Piimalehma kasvatamise toetuse protsess ja PRIA tegevus toetuse menetlemisel on piisavalt läbipaistev ja avalikkusele ning asjaosalistele jälgitav.

Auditi käigus tuvastati, et mõned ettenähtud kontrollimehhanismid ei tööta siiski veel vajalikul tasemel.

Auditeerimisel võrreldi põllumajandusloomade registri, mille volitatud töötlejaks on PRIA, andmeid loomade tegeliku seisuga tootja juures. Selgus, et mitmel juhul ei vastanud registri andmed

piimalehmade kohta nende tegelikule seisule. Selle põhjuseks oli, et looma karjast väljaviimisel ei teavitatud toimunud muudatustest registrit ning seda mitme kuu jooksul.

Probleem andmebaaside õigsusega tõstatus ka seoses Jõudluskontrolli Keskusega. Auditi käigus PRIA põllumajandusloomade registri ja Jõudluskontrolli Keskuse andmebaaside omavahelisel võrdlemisel selgus, et viimases oli jõudluskontrolli all piimalehmi, kes juba 1999. aastal olid realiseeritud ega saanud seetõttu jõudluskontrolli alla kuuluda.

Registrite andmete mittevastamine tegelikkusele süvendab riski, et taotleja võib tahta ja ka saada toetust olematu piimalehma eest.

Kehtestatud korra kohaselt peab PRIA koos Veterinaar- ja Toiduametiga läbi viima piimalehmade füüsilise kontrolli kohapeal. Veterinaar- ja Toiduameti ametnikud ei osalenud ühelgi taotluse õigsuse kontrollimisel. See asjaolu suurendab PRIA otsustamisõigust toetuse maksmisel ja sellest tulenevat riski.

PRIA pidi koostama kontrollivalimi taotlejate kohapealseks kontrollimiseks. Valimi moodustamiseks puudusid kindlaksmääratud kriteeriumid, mis suurendas suvaotsuste osatähtsust kontrollide läbiviimisel.

Nõrgaks lüliks toetuse taotluse protsessis on Maksuameti kontroll. Maksuameti taotlejate andmete kontrolliga ei ole tagatud, et kõik maksuvõlglased avastatakse või kõik toetust saama pidanud õigustatud subjektid toetuse saamiseks ka kinnitatakse.

Ka ei olnud tähtaegu reguleeritud selliselt, et piimalehma toetuse taotluse erinevat laadi kontrollimised ei kattuks. Lisaks sellele, et see põhjustas PRIA-le asjatut töö- ja ajakulu, (kontrollides kohapeal ka taotlejaid, kes toetuse saamise tingimustele Maksuameti või Jõudluskontrolli Keskuse kontrolli tulemusena ei vastanud), vähendas see kohapealse kontrolli efektiivsust.

Sellest tulenevalt tegi Riigikontroll mitmeid ettepanekud regulatsioonide täpsustamiseks ja kontrollisüsteemide parandamiseks. Oma vastuses kontrolliaktile nõustus PRIA põhilises osas tehtud ettepanekutega. Praeguseks on juba muudetud toetuste maksmise regulatsiooni ning PRIA on kavandanud muutused kontrolliprotseduuride täiustamiseks.

# 1. Sissejuhatus

## 1.1 Lühiülevaade auditeeritud teemast

Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 69 kohaselt on piimalehma kasvatamise toetus rahaline abi, mida antakse toetusena põllumajandustootjale tootmise tasuvuse ja sissetuleku suurendamiseks.

Toetuse eesmärgiks on osaliselt leevendada põllumajandustootjate ebastabiilset olukorda põllumajanduses ja suurendada nende tulusid. Toetust eraldatakse alates aastast 1998.

Vastavalt eespoolnimetatud seadusele on Vabariigi Valitsus oma 17.01.2001 määrusega nr 24 kinnitanud "Piimalehma kasvatamise toetuse saamiseks esitatavad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise korra".

Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse kohaselt kehtestab põllumajandusminister: toetuse ühikumäära ühe piimalehma kohta lähtudes tulutoetuse alaliigi kohta ettenähtud rahasumma suurusest ning nõuetekohaste taotluste järgsest loomade koguarvust; ühikumäärast suurema toetuse määra toetuse taotlejale, kes kasvatab ohustatud tõugu looma[1].

Tulenevalt eespoolnimetatud Vabariigi Valitsuse määrusest, on toetust õigus saada põllumajandustootjal, kelle piimalehmad on taotluse esitamise aasta 1. veebruariks registreeritud põllumajandusloomade registris ja on jõudluskontrolli all ning kellel ei ole sama kuupäeva seisuga riikliku maksu maksuvõlga või kelle võla tasumine on ajatatud.

Toetuse menetlemisega tegeleb vastavalt määrusele PRIA, kes:

- võtab vastu taotlusi 20. veebruarini;
- vaatab taotlused läbi ja koos teiste täidesaatva riigivõimu asutustega kontrollib neis esitatud andmete õigsust ning taotleja vastavust nõuetele;
- kontrollib taotluses esitatud andmeid piimalehmade kohta 5% taotlejate juures kohapeal;
- otsustab toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise;
- korraldab toetuse väljamaksmise kehtestatud tähtajaks.

Maksuamet kontrollib, kas toetuse taotleja on kantud äriregistrisse või registreeritud Maksuameti kohalikus asutuses ning ega taotlejal ei ole toetuse esitamise aasta 1. veebruari seisuga riikliku maksu-

[1] Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 72 lg 6 kohaselt on ohustatud loomatõug käesoleva seaduse kohaselt tõug, millesse kuuluvate loomade populatsioon on väiksem kui 1000 looma.

võlga, kas maksuvõla tasumine on ajatatud ja kas on täidetud maksuseadustes sätestatud muud kohutused.

Jõudluskontrolli Keskus kontrollib taotluses esitatud piimalehmade kuulumist jõudluskontrolli alla.

Tõuaretusinspektsioon kontrollib taotluses esitatud piimalehmade kuulumist ohustatud loomatõugu.

2001. aastal kinnitas põllumajandusminister toetuse määraks lehma kohta 1129 krooni ning maakarja tõugu lehma kohta 1700 krooni. Kogu piimalehma kasvatamise toetuse summaks antud aastal kujunes 110 mln krooni.

## 1.2. Auditi teostus

Auditeerimisel olid vaatluse all järgmised põhiriskid:

- toetuse määramise aluseks olevate regulatsioonide eiramine;
- kontrollimehhanismide mittepiisavus ja/või nende mittejärgimine.

Auditi käigus testiti, kas ja kui suures ulatuses nimetatud riskid olid realiseerunud.

Analüüsiti dokumente ja väljavõtteid andmebaasidest ning intervjueeriti toetuse maksmisega tegelevaid isikuid.

Auditeerimiseks moodustati Pärnu, Rapla ja Järva maakonna taotluste osas valim, millesse haarati 20% iga maakonna taotlustest, kusjuures 10% moodustasid suurima lehmade arvuga taotlused. Ülejäänud 10% valiti nii, et võeti vaatluse alla nimekirja iga kümnes taotlus, alustades lugemist kaheksandast taotlusest.

Kokku vaadati läbi 173 taotlust, neist Pärnu, Järva ja Rapla maakonnast vastavalt 83, 40 ja 50. Kahes Pärnu maakonna farmis viidi läbi kohapealne kontroll.

# 2. Piimalehma kasvatamise toetuse taotlemine ja menetlemine PRIA-s

## 2.1. Toetuse menetlemise regulatsioon

Piimalehma kasvatamise toetuse maksmine on reguleeritud Vabariigi Valitsuse 17.01.2001 määrusega nr 24 “Piimalehma kasvatamise toetuse saamiseks esitatavad nõuded ning toetuse taotlemise ja menetlemise kord”.

Selle kohaselt on õigus toetust saada põllumajandustootjal, kelle piimalehmad on taotluse esitamise aasta 1. veebruariks registreeritud põllumajandusloomade registris ja on jõudluskontrolli all ning kellel ei ole sama kuupäeva seisuga riikliku maksu maksuvõlga või kelle võla tasumine on ajatatud.

Eespool nimetatud määrusele toetudes töötati PRIA-s välja 2001. aasta piimalehma kasvatamise toetuse väljamaksmiseks protseduurid. **Protseduure 2001. aasta kohta kinnitatud ei olnud.**

Käesolevaks ajaks on koostatud “PRIA riiklike loomatoetuste menetlemise infosüsteemi lähteülesanne”, mille alusel toimus riigihange infosüsteemi loomiseks. Lähteülesandes on arvesse võetud 2001. aasta piimalehma kasvatamise toetuse korraldamisel tuvastatud riske ning siseauditi osakonna poolt tehtud märkusi süsteemi parendamiseks.

## 2.2. Toetuse menetlemise korraldus

Piimalehma kasvatamise toetuse menetlemise korraldus lähtub eespool nimetatud Vabariigi Valitsuse määrusest.

2001. aastal esitatud taotlused registreeriti PRIA riiklike toetuste büroos. Büroo andmebaasi kandis vastuvõtja taotluses toodud andmed, sh lehmade arvu. Taotluse lisades olevad andmed kanti andmebaasi hiljem juba andmete sisestaja poolt. Tema ülesandeks oli sisestada ka kõik taotluse lisas olevad andmed (piimalehmad koos registrinumbritega).

Taotluse lisades olnud andmetest need, mis puudutasid andmeid majapidamise kohta ja polnud toetuse määramise seisukohast olulised, sisestati märksa hiljem – alles aasta jooksul.

Sisestuse lõppedes koostati nimekirjad saatmiseks Maksuametile, Jõudluskontrolli Keskusele ja Tõuaretusinspektsioonile. Samuti väljastati kontrolliaktide blanketid toetuste kontrolli osakonnale ning nimekiri põllumajandusloomade registrile kontrollimaks piimalehmade kuulumist registrisse.

Peale vastuste saamist kontrolli teostanud asutustelt sisestati kontrollitud andmed andmebaasi ning selle põhjal koostati nimekiri toetuse saajatest (need, kes vastasid kõigile tingimustele) ja mitte-saajatest.
Toetuste taotluste menetlemise protsessi käigus kogunes kahel korral piimalehma kasvatamise toetuse taotluste menetlemise üheteistliikmeline komisjon, kes langetas otsuseid juhtudel, kus regulatsioon oli mitmetitõlgendatav.

Isikute nimekirjad esitati PRIA peadirektorile, kes andis välja käskkirjad toetuse saajate ja mittesaajate kohta. Need käskkirjad edastati põllumajandusministrile, kes määras toetuse ühikumäära 2001. aastaks. Ühikumääraks kujunes 1129 krooni ja ohustatud tõugu piimalehma osas 1700 krooni.

Pärast ministri poolt kinnitatud toetuse määra teatavaks tegemist kandis PRIA kõigile toetust saama õigustatud isikutele toetuse üle.

Kuna osadel taotlejatel olid taotlusel kirjas valed pangakonto numbrid, laekus osa toetussummadest tagasi. Pärast konto numbrite täpsustamist kanti toetused uuesti üle.

## 2.3 Kontroll toetuse maksmise üle

Kuna PRIA on põllumajandusloomade registri pidaja, siis toimub taotluses toodud andmete kontroll eelkõige selle registri andmete baasil. Registrite büroo edastab taotluses toodud andmed piimalehmade kohta põllumajandusloomade registri büroole, kes kontrollib loomade olemasolu registris.

Edasine kontrollimeede on nimekirja saatmine piimalehmadest Jõudluskontrolli Keskusele. Jõudluskontrolli Keskus pidi vastama, kas konkreetse numbriga piimalehm on/ei ole jõudluskontrolli all või on tundmatu.

Jõudluskontrolli Keskus saatis kontrollitud nimekirja PRIA-le tagasi, märkides eraldi ära mittevastavad loomad.

Ohustatud loomatõu hulka kuuluvate loomade nimekirja saatis PRIA Tõuaretusinspektsioonile, kes kontrollis omakorda nende esitatud andmete õigsust.

Maksuametile edastas PRIA nimekirja taotlejatest, kelle kohta sooviti teavet, kas taotleja on FIE (kui oli eraisiku taotlus) ja ega taotleja ei ole maksuvõlglane. Maksuvõla olemasolu kontrolliti ka juriidiliste isikute puhul. Maksuamet edastas oma info ettevõtjate ja maksuvõlglaste kohta etteantud tähtajaks.

Materjalidest nähtub, et hiljem saatis Maksuamet PRIA-le mitmeid lisakirju, mille kohaselt neil, kel esialgu edastatud info kohaselt oli maksuvõlg, seda tegelikult ei olnud.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 17.01.2001 määrusele nr 24 peab PRIA koos Veterinaar- ja Toiduametiga (VTA) kohapeal kontrollima vähemalt 5% taotluste puhul andmete õigsust.

Veterinaar- ja Toiduameti ametnikud kontrollimistel ei osalenud. Ei selgunud, et Veterinaar- ja Toiduamet oleks ka mingil muul moel aidanud kaasa taotluste kontrollimisele.

Kohapeal 5% taotluste kontrollimise nõude täitmiseks moodustas PRIA riiklike toetuste büroo valimi, mis hõlmas 145 taotlejat.

Piimalehmade füüsilise kontrolli valimi moodustamisel puudusid kindlaksmääratud kriteeriumid. Valim moodustati lähtudes sellest, mitu kohapealse kontrolli ametnikku oli igas piirkondlikus büroos. Arvestuslikult leiti, et iga inspektori kohta peaks tulema 7 taotlust. Maakondades, kus oli 2 inspektorit, kontrolliti 15 taotlejat, mõnes maakonnas kontrolliti ka alla 7 taotluse.

Seega ei lähtutud kontrollivalimi moodustamisel mitte taotluste arvust, vaid eelkõige olemasolevast inspektorite arvust maakonnas, kes võisid kontrolli läbi viia. See ei taga, et maakonnad oleks kohapealsete kontrollidega ühtlaselt kaetud.

Toetuse menetlemise kord sätestab tähtajad, mille kohaselt taotlejate kontroll kohapeal toimub samal perioodil kui Jõudluskontrolli Keskus, Tõuaretusinspektsioon ja Maksuamet kontrollivad andmeid taotlejate vastavuse kohta toetuse saamise tingimustega. Selle tõttu kontrolliti kohapeal 10 taotlejat (6,9% valimist), kes toetuse saamise tingimustele ülalnimetatud asutuste kontrolli tulemusena ei vastanud.

Kontrollimise tähtaegade kattumine põhjustab PRIA-le asjatut töö- ja ajakulu ning vähendab kohapeal läbiviidava kontrollimise efektiivsust.

Piimalehma kasvatamise toetuse üle PRIA järelkontrolli ei teosta. Väärkasutuse juhtumid püüti ennetada eelneva kontrolli käigus.

## 2.4 Sanktsioonid

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 17.01.2001 määrusele nr 24 peab PRIA nõudma toetuse tagasimaksmist riigieelarve tuludesse, kui selgub, et taotleja on esitanud valeandmeid, tehes sellekohase ettekirjutuse. Saadud raha tuleb tagastada 30 päeva jooksul.

Kui taotleja on esitanud valeandmeid toetuse saamiseks, siis järgmisel aastal jäetakse tema taotlus rahuldamata. Piimalehma toetuse puhul ei ole sätestatud, mida loetakse valeandmete esitamiseks.

2001. aasta toetuste väljamaksmisele järgnevalt sanktsioone rakendatud ei ole.

## 2.5 Avalikustamine

Kogu info toetuse taotlejale on kättesaadav Internetis PRIA kodulehel.. Piimalehma kasvatamise toetuse saamise tingimused ja maksmise kord on avalikustatud.

Informatsioon toetuse taotlemise tähtaegade ja tingimuste kohta avaldati ka ühes üleriikliku levikuga ajalehes.

2001. aasta toetuste maksmise info saajate ja toetussummade kohta ning statistika on samuti avalikustatud PRIA Interneti kodulehel.

# 3. Toetuse maksmisel tuvastatud asjaolud

## 3.1 Jõudluskontrolli Keskuse andmed

Nagu on kirjeldatud käesoleva otsuse punktides 1.1 ja 2.3 peab PRIA esitama taotlejate poolt esitatud andmed kontrollimiseks teistele asutustele. Vabariigi Valitsuse määruses on kirjas, millised asutused millist infot kontrollima peavad.

PRIA edastas taotlustes toodud nimekirjad lehmade kohta Jõudluskontrolli Keskusele, saamaks teada, kas konkreetsed lehmad olid seisuga 1.02.2001 jõudluskontrolli all, kuna see on eeldus toetuse saamiseks.

Riigikontroll palus Jõudluskontrolli Keskusel esitada andmed kahe kontrollitava farmi kohta neis registreeritud jõudluskontrolli all olevate piimalehmade kohta.

Esitatud andmete põhjal selgus, et Jõudluskontrolli Keskuse andmetel kuulusid novembris 2001 jõudluskontrolli alla 2 piimalehma, kes olid põllumajandusloomade registri andmetel müüdud lihakombinaati juba 1999. aastal.

**Jõudluskontrolli Keskuse kaudu kontrollitud piimalehmade andmed ei anna kindlust, et need lehmad ka tegelikult olemas ja jõudluskontrolli all on.**

## 3.2 Põllumajandusloomade registri andmed

Piimalehma kasvatamise toetuse saamiseks peavad lehmad olema põllumajandusloomade registris, mille volitatud töötlejaks on määratud PRIA. Põllumajandusministri 27.03.2000 määruse nr 31 kohaselt peab looma karjast väljaviimisest registrit teavitama.

Auditeerimise käigus taotlejate juures kohapeal läbi viidud kontrolli tulemusena tuvastati juhtusid, kus piimalehm oli küll karjast välja viidud, kuid registris siiski olemas. Nii leiti Pärnu maakonna OÜ Klivenford farmi kontrollimisel 9 taolist juhust. Neist kahel juhul olid andmed aegunud 3 kuud tagasi. Ühel juhul toimus karjast väljaminek, kuid väljaminekut tõendavat dokumenti ei leitud, seega ei suudetud ka likvideerimise aega tuvastada.

**Olukorras, kus tapmist korraldav isik võib põhjendamatult viivitada registri teavitamisega, võidakse registri andmete ebatäielikkust kasutades toetust maksta ka piimalehmade eest, keda tegelikult ei eksisteeri.**

## 3.3 Maksuametis andmed

Maksuamet kontrollib ega põllumajandustootjal, kellele kuuluvad piimalehmad, ei ole taotluse esitamise aasta 1. veebruari seisuga riikliku maksu võlga, või ega tema riikliku maksuvõla tasumine pole ajatatud ja on täidetud muud maksuseadustes sätestatud kohustused. Vastava päringu esitab Maksuametile PRIA.

Auditeerimisel selgus, et Maksuamet ei suuda kvaliteetselt kontrollida maksuvõlgadega seonduvat.

Nii edastas Maksuamet esialgselt PRIA-le andmed taotlejate kuulumise kohta maksuvõlglaste hulka või mitte, kuid hiljem tegi mitmel korral juba esitatud andmetesse muudatusi. Täiendavalt teatati taotlejate mittekuulumisest maksuvõlglaste hulka kokku 19 taotleja osas.

Asjaolu, et Maksuamet esitas algselt andmeid, mis ei vastanud tegelikkusele, tingis selle, et PRIA pidi toetusi hilisemalt korrigeerima ja lisaks välja maksma üle 1 miljoni krooni.

**Seega ei anna Maksuameti poolt läbiviidud taotlejate andmete kontroll kindlust, et maksuvõlglased avastatakse või kõik toetust saama pidanud õigustatud subjektid toetuse saamiseks ka esitatakse.**

Ühel juhul jäi taotleja toetusest ilma Maksuameti süül, mistõttu kandis Maksuamet oma eelarvelistest vahenditest PRIA-le üle 5,6 tuhat krooni toetuse maksmiseks sellest ebaõiglaselt ilma jäänud taotlejale.

## 3.4 Toetuse maksmise otsustamine komisjonis

PRIA peadirektori käskkirjaga moodustati piimalehma kasvatamise toetuse taotluste menetlemise üheteistliikmeline komisjon. Komisjon käis koos 2 korda ning mõlema kohtumise kohta on koostatud protokollid.

Komisjoni töökorda ega ülesandeid pole määratletud. Samuti ei selgu, kas nende otsused on soovitusliku või kohustusliku iseloomuga.

Komisjoni protokollidest nähtub, et piimalehma kasvatamise toetuse osas on langetatud rida otsuseid küsimustes, mida kehtivad regulatsioonid ei sätesta või mida pole tarvilikuks peetud reguleerida.

Komisjoni üksikotsused puudutasid näiteks järgmisi küsimusi:

- lehmade arvu taotluses polnud üldse näidatud või oli lehmade arv taotluses suurem kui oli märgitud taotluse lisas;
- piimalehmad olid märgistamata (kõrvamärgid puudu). Kui kõrvamärgid olid tellimisel, siis komisjoni ettepanekul toetus määrati.

Toetust otsustati mitte anda juhtudel, kui seadus ja selle rakendusaktid toetuse määramise selgelt keelasid.
**Komisjoni tegevus näitab, et toetuse taotlemise, menetlemise ja maksmise süsteem ei ole selliselt reguleeritud, et puuduks vajadus eriotsuste järele või selliste otsuste tegemine toimuks vaid üksikjuhtudel.**

Seetõttu leiavad auditeerijad, et asjakohaste regulatsioonide olemasolu korral puudub vajadus komisjoni tegevuseks toetuse otsustamisel. Kui siiski leitakse, et komisjoni tööks on olemas vajadus, peab PRIA peadirektor komisjoni töö piiritlema ja määrama selle tegevuse reglemendi.

# 4. PRIA arvamus kontrolliakti kohta

PRIA nõustus oma 18.12.2001 saadetud kirjas põhilises osas aktis toodud väidete ja seisukohtadega ning lisas omapoolsed kommentaarid ja täpsustused mitmes küsimuses.

PRIA nõustus, et toetuse menetlemise protseduure polnud kinnitatud ning põhjendas seda lühikese ajavahemikuga, mis jäi Vabariigi Valitsuse 17.01.2001 määruse nr 24 kehtestamise ja taotluste vastuvõtmise alguse vahele. Vastavalt riigihankele valmib 2001. aasta lõpuks riiklike loomatoetuste menetlemise programm koos kasutusjuhendi ja protseduuridega 2002. aasta piimalehma kasvatamise toetuse taotluste menetlemiseks.

2001. aasta piimalehma kasvatamise toetuse taotluste menetlemisel langetas komisjon küll rea üksikotsuseid, kuid PRIA selgitas, et need otsused puudutasid juhtumeid, kus oli vaja kas juristide või oma ala spetsialistide nõuandeid määruse tõlgendamiseks.

Veterinaar- ja Toiduametil puudusid väidetavalt kontrollimisel osalemiseks nii võimalused kui ka vahendid ning PRIA ei näinud selle järgi ka otsest vajadust.

PRIA ei nõustunud, et osa maakondi võis jääda alakontrollituks kontrollivalimi moodustamise kindlate põhimõtete puudumise tõttu. Samas teatati, et kohapealse kontrolli valimi täpsemad kriteeriumid on väljatöötamisel. Neid on kirjeldatud loomatoetuste menetlemise süsteemi lähteülesandes, mistõttu programmi valmides käesoleva aasta lõpus planeeritakse antud programmi kasutada 2002. aasta piimalehma kasvatamise toetuse menetlemisel ja ka valimi moodustamisel.

PRIA nõustus, et piimalehma kasvatamise toetuse menetlusperiood 2001. aastal ei olnud piisav ning et seda on arvesse võetud õigusaktide muutmisel.

Kontrolliaktis toodud puudusele, et ei olnud sätestatud, millise ajavahemiku jooksul peab põllumajanduslooma tapamajja viimise korral tapmist korraldav isik teavitama registrit, vastas PRIA, et nüüd on see korraldatud põllumajandusministri 26.06.2001 määrusega nr 47.

Lisaks sellele edastas PRIA Põllumajandusministeeriumile rea ettepanekuid Vabariigi Valitsuse 17.01.2001 määruse nr 24 muutmiseks. Näiteks sooviti taotleja kohapealse kontrolli teostamise juurest kõrvale jätta Veterinaar- ja Toiduametit, kes kontrollimisel nagunii ei ole osalenud. Samuti taheti määrusest jätta välja nõue, et piimalehmad, kelle omanik taotleb toetust, peavad kuuluma jõudluskontrolli alla. Lisaks sooviti pikendada aega, mille jooksul Maksuamet peab esitama andmed kontrolli tulemuste kohta.

## 5. Riigikontrolli seisukoht PRIA arvamuse kohta

Riigikontroll arvestab, et Vabariigi Valitsuse 18.12.2001 istungil otsustati teha muudatused 17.01.2001 määrusesse nr 24, mille kohaselt alates 2002. aastast pikendatakse 5 päeva võrra ajavahemikku, mille jooksul Maksuamet peab edastama kontrolli tulemused PRIA-le. Samuti pikeneb tähtaeg, mille jooksul PRIA peadirektor peab otsustama toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise. See annab PRIA-le võimaluse teostada kohapealset kontrolli taotlejate juures alles pärast andmete laekumist teistelt asutustelt.

Nimetatud muudatused on Riigikontrolli arvates vajalikud ning põhinevad ka auditeerimisel tehtud tähelepanekutel ja järeldustel.

Riigikontroll hindab positiivselt PRIA tegevust toetuste administreerimissüsteemi täiustamisel.

Riigikontroll nõustub, et valmi moodustamise kriteeriumite puudumise tõttu ei jäänud täitmata nõue 5% taotlejate kohapealse kontrolli läbiviimiseks.

Põllumajandusloomade registri ja jõudluskontrolli registri teavitamise süsteem ei toimi vaatamata rakendatud meetmetele nõuetekohaselt, kuna kohapealse kontrolli käigus selgus, et registrites oli arvel loomi, kelle karjast väljaviimisest polnud suudetud teatada 2-3 kuu jooksul.

Veterinaar- ja Toiduameti osalemise kohapealse kontrolli läbiviimisel peab tagama Põllumajandusministeerium.

## 6. Ettepanekud

Eespool toodust lähtudes teeb Riigikontroll Põllumajandusministeeriumile järgmised ettepanekud:

1. rakendada täiendavaid kontrollimeetmeid tagamaks põllumajandusloomade registris ja jõudluskontrolli registris säilitatavate andmete tõesuse;
2. nõuda Veterinaar-ja Toiduametilt temale pandud kohustuse täitmist piimalehmade taotluste õigsuse kontrollimisel;
3. teostada järelevalvet PRIA poolt kavandatud kontrollisüsteemide täiustamise tegelike rakenduste üle.

Saata käesolev otsus informatsioonina Riigikogu maaelukomisjonile.

Jüri Kõrge
Peakontrolör